

Aan de gemeenteraad van Waalre

Uw brief van	Uw kenmerk	Afdeling/Ambtenaar Financiën S. van Avendonk
Onderwerp Kaderbrief 2022	Ons kenmerk	Datum

Geachte leden van de Raad,

Vanuit uw verantwoordelijkheid voor het budgetrecht is het aan u om richting te geven aan de begroting 2022 en de meerjarenraming 2023 -2025. Zoals we u hebben toegezegd bieden wij u hierbij een handvat in de vorm van een kaderbrief. In deze brief leggen wij u een aantal dilemma's voor. Zoals u ons gevraagd heeft laten we u ook zien welke keuzes wij als college daarbij maken. We zijn er ons van bewust dat we hiermee een scherpe voorzet geven voor het debat in uw raad. De 4e Turap laat een meerjarig tekort op de begroting zien. Als u uw ambities wilt realiseren én een meerjarig sluitende begroting wenst, waar kiest u dan voor: besparingen realiseren of inkomsten verhogen of een combinatie?

We vinden het belangrijk dat u zich realiseert dat wij deze voorzet geven op basis van de politiek bestuurlijke opdracht die u ons heeft gegeven. Concreet betekent dit dat de grondslag voor deze kaderbrief tweeledig is. Allereerst vormt de raadsbrede agenda waarover u bij de 2e Turap 2021 unaniem heeft besloten het inhoudelijke kader. Of anders gezegd de raadsbrede agenda bepaalt inhoudelijk de richting voor wat u voor de inwoners van Waalre wilt bereiken. Het tweede richting gevende kader is uw breed gedragen wens van solide gemeentefinanciën. Hierbij gaat het om de vraag wat e.e.a. mag kosten en welke bijdrage u van de inwoners daarvoor vraagt.

Een kaderbrief hoeft anders dan een begroting, in financiële zin meerjarig (nog) niet sluitend te zijn. Wel dient er uiteraard een reëel inhoudelijk en financieel perspectief te worden geschetst op basis waarvan wij u in het najaar een sluitende begroting kunnen presenteren. Wij nodigen u daarom uit om tegen de achtergrond van de inhoud van deze kaderbrief, richting te geven aan de op te stellen programmabegroting 2022 en meerjarenraming 2023-2025. Wij zijn er van overtuigd dat u ons en de ambtelijke organisatie daarmee helpt om u in het najaar een concept begroting voor te leggen waarover u als raad een scherp inhoudelijk en politiek debat kunt voeren. Wij benadrukken dat we er veel waarde aan hechten om uw raad zo in positie te brengen en dat u als raad dan aan zet bent. U bent dan zichtbaar en herkenbaar voor de inwoners van Waalre. Tenslotte gaat het om een begroting voor een verkiezingsjaar.

Met deze brief richten wij ons op de hoofdlijnen en willen we niet vooruitlopen op de begrotingsbehandeling zelf. Om hier enige ordening in aan te brengen is deze brief onderverdeeld in de volgende punten.

Huidige financiële uitgangspositie

Uitgangssituatie (bedragen x € 1.000):

	2021	2022	2023	2024
Resultaat (na verwerking 4e Turap 2021)	-310 N	-215 N	-185 N	143 V
Herijking gemeentefonds (verwachting voor Waalre)	0	-262 N	-325 N	-325 N
Resultaat na verwachte herijking gemeentefonds	-310 N	-477 N	-510 N	-182 N

Het effect van de herijking van het gemeentefonds is nog niet definitief bekend, maar naar verwachting zal het wel een forse invloed hebben op de structurele middelen die de gemeente de komende jaren tot haar beschikking heeft. Bovendien is de omvang redelijk in beeld. Andere ontwikkelingen en risico's zijn in financiële zin nog minder concreet in beeld voor Waalre. Het effect daarvan nemen we mee bij de analyse van de risico's en het gewenste niveau van de reserves.

Volgend op de raadsinformatieavond van 20 mei 2021 willen we u een aantal beslispunten voorleggen als kader voor het opstellen van de begroting 2022. Uiteraard wordt de begroting 2022 pas definitief op 9 november 2021 door uw raad vastgesteld.

Aan de hand van de hierboven geschetste financiële situatie leggen we u graag de volgende dilemma's voor:

1. Wilt u wel of geen meerjarig sluitende begroting?
2. Wilt u wel of geen extra buffer in de reserves om tegenvallers op te vangen?
3. Aan de hand van welke indicatoren wilt u beoordelen of de begroting voldoet aan uw wens van solide gemeentefinanciën en welke marges wilt u daarbij hanteren?
4. In welke mate wilt u de structurele inkomsten (baten) verhogen om een niet sluitende begroting (meerjarig) sluitend te maken?
5. In welke mate wilt u de structurele uitgaven (lasten) verlagen om een niet sluitende begroting (meerjarig) sluitend te maken?
6. Hoe wilt u omgaan met de financiële onzekerheden bij de inkomsten en de uitgaven?

1. Meerjarig sluitende begroting

Biedt het afstappen van het uitgangspunt "een meerjarig sluitende begroting" soelaas voor de financiële situatie van gemeente Waalre?

Het antwoord is: Dit kan tijdelijk (max. 4 jaar) verlichting bieden. Uiteindelijk lossen we er niets structureel mee op. Hoe zit het precies:

Uitgangspunt is zowel voor gemeente Waalre als voor de toezichthouder (provincie Noord-Brabant) een structureel sluitende begroting. Dit houdt in dat het eerste jaar (2022) structureel sluitend moet zijn (dus het saldo verschoond van incidentele baten en lasten). Als het eerste jaar niet sluitend is, gaat de provincie akkoord wanneer het laatste jaar sluitend is. Dan krijgt een gemeente maximaal één begrotingscyclus (4 jaar) tijd om een vier jaar sluitende begroting aan te bieden. Onderstaande tabel geeft dit proces weer. Het loslaten van het uitgangspunt vier jaar sluitende begroting betekent dat de tekorten in de jaren moeten worden onttrokken aan de algemene reserves en heeft dus negatieve gevolgen voor de reservepositie.

Het college wil ruimte laten aan de nieuwe raad en het nieuwe college voor beleid zonder dat dit direct ten koste gaat van de continuïteit van beleidsprogramma's die in uitvoering zijn.

1. Voorstel: uitgangspunt voor de begroting 2022-2025 is een meerjarig sluitende begroting.

2. Reservepositie van de gemeente

De reservepositie van de gemeente laat de laatste jaren een dalende trend zien. Op dit moment is er nog geen sprake van een alarmerende situatie. De vrije reserves zijn nog voldoende om de risico's af te dekken. Echter, deze dalende trend moet een halt toegeroepen worden. Op dit moment is in nota Reserves & Voorzieningen opgenomen dat de vrije reserves samen € 2.500.000 moeten bedragen. Om enige ruimte te creëren voor fluctuerende risico's, kiezen wij er voor om de hoogte van de vrije reserves te bepalen op minimaal 125% van de totale risico's.

Op dit moment (jaarrekening 2020) zou deze grens liggen op € 3.500.000. De vrije reserves bedragen op dit moment (inclusief jaarrekeningsaldo 2020 en alle geraamde onttrekkingen) € 3.600.000.

Het college pleit voor een solide niveau van de vrije reserves wat voldoende hoog is om de huidige en mogelijk toekomstige risico's op te vangen.

2. Voorstel: voor het opvangen van risico's bedraagt de hoogte van de vrije reserves minimaal 125% van het totaal van de risico's.

3. Beoordeling begroting en bijbehorende marges

Tijdens de informatieavond van 20 mei hebben we met u gesproken over hoe u kunt beoordelen of de meerjarenbegroting bijdraagt aan solide gemeentefinanciën en welke marges daarbij voor u richtinggevend zijn. Wij kiezen er voor om de kentallen te gebruiken uit de begroting en jaarrekening (zie in de paragraaf B risicobeheersing en weerstandsvermogen) die u daarbij van dienst zijn.

Kengetallen met normwaarden:

- ❖ Solvabiliteitsratio minimaal 20%; Dit betekent dat de bezittingen van de gemeente voor meer dan 20% zijn gefinancierd met eigen middelen.
- ❖ Structurele exploitatieruimte minimaal 0%; Dit betekent dat de structurele baten gelijk of hoger zijn dan de structurele lasten.
- ❖ Algemene reserve positie minimaal 125% van het totaal van de risico's; Dit betekent dat het saldo van de totale algemene reserves op dit moment minimaal gelijk moet zijn aan € 3.500.000, na aftrek van een eventueel negatief begrotingssaldo (in de begroting en Turaps) in het eerste, tweede en derde jaar samen. De reden hiervoor is dat een negatief begrotingssaldo uiteindelijk onttrokken wordt uit de algemene reserves.

Ter illustratie: op dit moment zou dan het saldo van de totale algemene reserves moeten zijn (zie voor onttrekkingen tabel financiële uitgangssituatie):

Minimale grens	€ 3.500.000
+ nog te onttrekken negatief resultaat 2022	€ 477.000
+ nog te onttrekken negatief resultaat 2023	€ 510.000
+ nog te onttrekken negatief resultaat 2024	€ 182.000
Benodigd totaal saldo algemene reserves	€ 4.669.000

Het college pleit voor een solide financiële situatie, waarbij bovengenoemde kengetallen verantwoord en gemonitord worden in de bestaande P&C-cyclus en waarbij de waarde van de kengetallen niet onvoldoende mag zijn voor alle jaarschijven van de begroting.

- 3.1. Voorstel: Solvabiliteitsratio is minimaal 20%
3.2. Voorstel: Structurele exploitatieruimte minimaal 0%
3.3. Voorstel: Hoogte vrije reserves minimaal 125% van het totaal van de risico's

4. Verhogen van structurele baten

Een knop waar u als raad aan kunt draaien is het verhogen van structurele baten. Hierdoor genereert de gemeente meer inkomsten door bijvoorbeeld het verhogen van de belastingtarieven en leges. Uitgangspunt is het streven naar 100% kostendekking voor leges en heffingen.

In de huidige begroting is al een meerjarige indexering van OZB tarieven van 1,6% opgenomen. Elke extra stijging van de OZB tarieven van 1% betekent een lastenverhoging voor de inwoners/eigenaren van gemiddeld € 4 per jaar en een structurele opbrengst voor de gemeente van € 40.000 per jaar.

Het college vindt dat de niet benutte belastingcapaciteit relatief groot is en achterblijft bij de realisatie van de gewenste ambities. De wens om als kleine gemeente de ambitieuze bestuursopdracht uit te voeren die uw raad heeft geformuleerd, heeft een prijs. Als welvarende en relatief vermogende gemeenschap krijgt de gemeente Waalre per inwoner een lage uitkering vanuit het gemeentefonds.

4. Voorstel: Een negatief saldo in de begroting 2022 en de meerjarenraming 2023-2025 maken wij voor 100% sluitend door het verhogen van de inkomsten uit de OZB.

5. Verlagen van structurele lasten

Een tweede knop waar u als raad aan kunt draaien is het verlagen van structurele lasten. Hiervoor is maar een beperkt deel van de begroting beschikbaar omdat de gemeente veelal wettelijke taken uitvoert waarop niet bezuinigd kan worden. Voor een aantal wettelijke taken is het wel mogelijk om een lager kwaliteitsniveau te hanteren. Hieraan zit wel een beperking omdat achterstallig onderhoud op bijvoorbeeld wegen en groen wettelijk niet is toegestaan.

In onderstaande tabel zijn "Totaal mogelijke bezuinigingen" opgenomen, die doorgevoerd kunnen worden zonder de wettelijke verplichting van de gemeente aan te tasten (€ 2.118.000). Ter illustratie hebben wij in de kolom 'Voorgestelde bezuiniging' een totale bezuiniging opgenomen van € 476.500. Dit betekent dat het kwaliteitsniveau van wegen, groen en openbare verlichting omlaag gaat, subsidies en maatschappelijke ondersteuning gedeeltelijk worden verminderd en project centrumplan Aalst deels 'on hold' wordt gezet.

Taakveld	Totaal mogelijk te bezuinigen	Voorgestelde bezuiniging	Toelichting
0	€ 60.000	€ 25.000	Buitenlandse betrekkingen en burgerparticipatie
1	€ 0	€ 0	Geen mogelijkheden voor bezuiniging
2	€ 143.000	€ 50.000	Onderhoud wegen en openbare verlichting
3	€ 20.000	€ 20.000	Toerisme
4	€ 143.500	€ 50.000	Leerlingenvervoer en peuterspeelzaalplaatsen
5	€ 651.000	€ 81.500	Groenvoorziening en subsidies
6	€ 998.000	€ 200.000	Jeugdzorg en overige sociaal domein
7	€ 62.500	€ 20.000	Begraafplaatsadministratie en meetnet luchtkwaliteit
8	€ 40.000	€ 30.000	Centrumplan Aalst en fonteinen dorpscentra
Totaal	€ 2.118.000	€ 476.500	

Wij vinden dat de door uw raad vastgestelde begroting 2021 en de ambities van het raadsbrede akkoord geen ruimte laten voor bezuinigingen. Vertragen van de uitvoering van de bestaande programma's is naar ons oordeel niet wenselijk. Het leidt op korte termijn wellicht tot lagere uitgaven maar op middellange termijn juist tot hogere uitgaven. Wij kiezen er daarom voor om niet te bezuinigen op de lopende uitvoeringprogramma's.

5. Een negatief saldo in de begroting 2022 en de meerjarenraming 2023-2025 maken wij voor 0% sluitend door te bezuinigen op de lopende uitvoeringsprogramma's.

Noot; uiteraard kunt u bij een tekort op de begroting 2022 – 2025 een combinatie maken tussen verhogen van structurele baten en/of verlagen van structurele lasten.

6. Omgaan met de onzekerheid over de structurele inkomsten en uitgaven

De financiële verhouding tussen het rijk, provincies en gemeenten heeft een grote urgentie bij de formatie van een nieuw kabinet. Recent heeft de arbitragecommissie jeugdzorg uitgesproken dat gemeenten € 1,9 miljard extra nodig hebben voor de uitvoering van de gedecentraliseerde jeugdzorg. Het is de verwachting dat de komende maanden meer duidelijk wordt over structureel hogere bijdragen van het rijk aan gemeenten. Aan de andere kant zal in de komende maanden ook meer duidelijk worden over eventueel (structureel) hogere uitgaven door Corona. Met al deze onzekerheden is het duidelijk dat dit grote effecten kan hebben voor de begroting 2022 en de meerjarenraming 2023 -2025.

Mocht na het vaststellen van deze kaderbrief en voor het opstellen van de begroting meer duidelijkheid hierover komen dan ontstaat er een nieuwe situatie. Wij stellen voor om u daar zo snel mogelijk over te informeren en e.e.a. waar mogelijk nog te verwerken in de conceptbegroting.

Vanuit onze wens beleidsruimte te laten aan een nieuwe raad en een nieuw college kiezen wij er voor om een eventueel (structureel) overschot door een hogere uitkering van het rijk toe te voegen aan de vrije reserve. Het is dan aan de huidige of de nieuwe raad om hierover te besluiten bij de behandeling van een Turap.

6. Voorstel: Een eventueel overschot door een hogere uitkering van het rijk toevoegen aan de vrije reserve.

De ontwikkelingen die wij in deze brief benoemen zijn niet limitatief; de wereld draait door en ontwikkelingen blijven zich opvolgen. Wij wensen u een vruchtbaar gesprek dat leidt tot duidelijke uitspraken van tenminste een flinke meerderheid binnen uw raad.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Waalre,

gemeentesecretaris,

b.a.

mr. drs. R.L. Franken

waarnemend burgemeester,

Arnt Pieters
b.a.

dr. A.J.W. Boelhauer